

**Analýza mzdové, věkové
a vzdělanostní struktury
pracovníků knihoven v ČR 2012**
První výsledky průzkumu

Pardubice, KKS 2012

Zlata Houšková

Odpovědi

- Dotazníky vyplnily **862 knihovny** (**676** knihoven obcí, krajů, MZK a NK ČR; **186** knihoven specializovaných).
- O **41** respondentů **méně** než v roce 2004.
- Informace jsou však plně **reprezentativní**.
- Knihoven měst a obcí odpovědělo významně více
- Velké knihovny (krajské, ústřední specializované, knihovny v městech s počtem obyvatel nad 100 000), zaměstnávající více než polovinu všech pracovníků, za něž byly údaje vyplněny, odevzdaly ve stejném počtu jako v předchozím ročníku

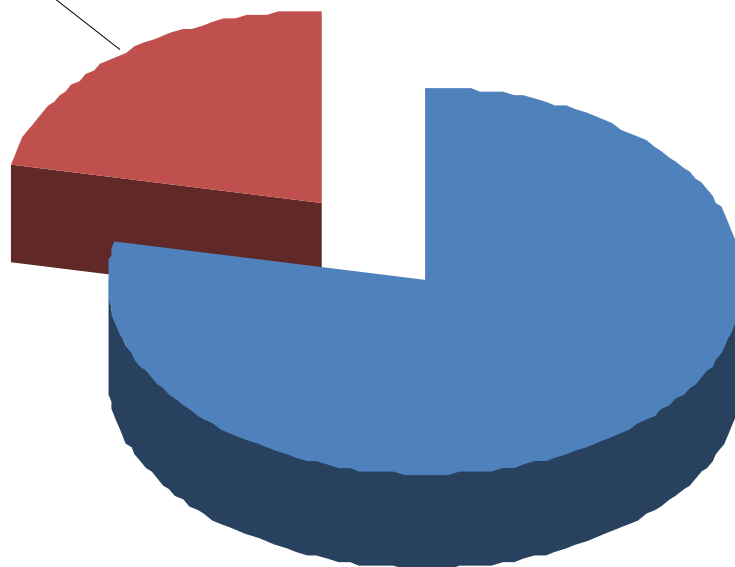
Odpovědi

- † **Vyšší počet** odpovědí: **vysokoškolské knihovny** (děkujeme!)
- † **Méně** responsí: **knihovny AV ČR, lékařské, muzejní a specifické sítě (knihovny vojenské či školní)**. Veřejně přístupné vojenské knihovny byly téměř všechny zrušeny a většina školních knihoven nemá profesionální zaměstnance
- † Údaje byly poskytnuty celkem za **6455 pracovníků** knihoven v ČR, resp. za **5060 knihovnic/knihovníků**

Účast v průzkumu

Knihovny zúčastněné v průzkumu

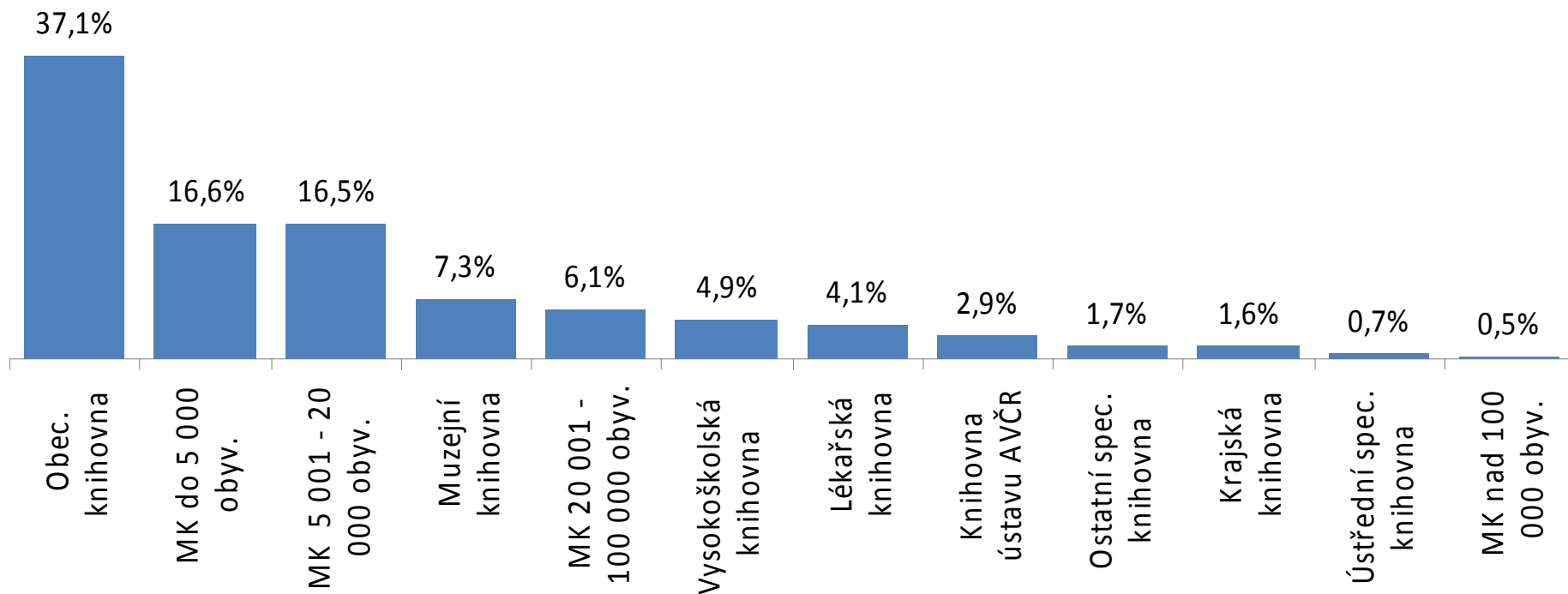
Specializované
knihovny celkem;
186; 22%

Veřejné
knihovny celkem;
676; 78%

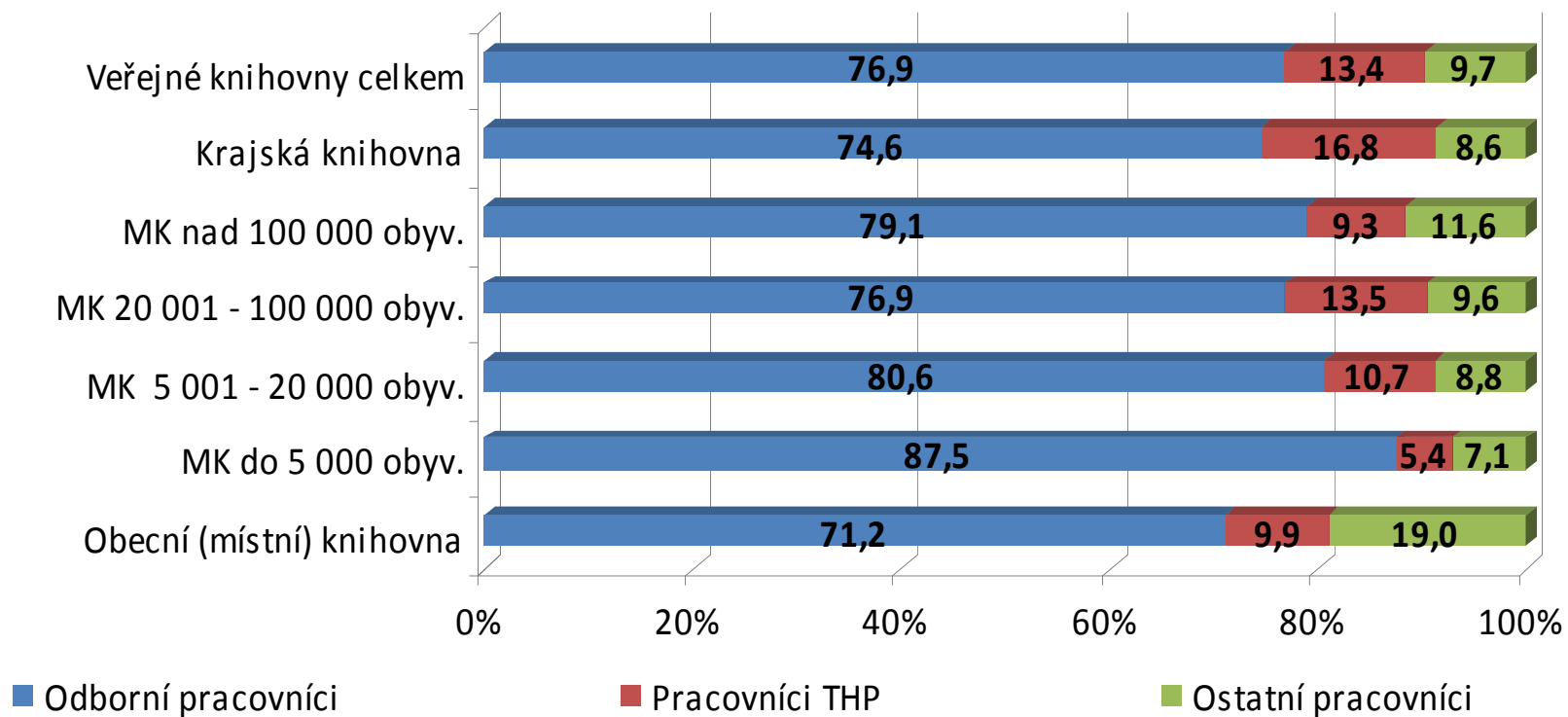
Účast v průzkumu

Knihovny zúčastněné v průzkumu dle zastoupení

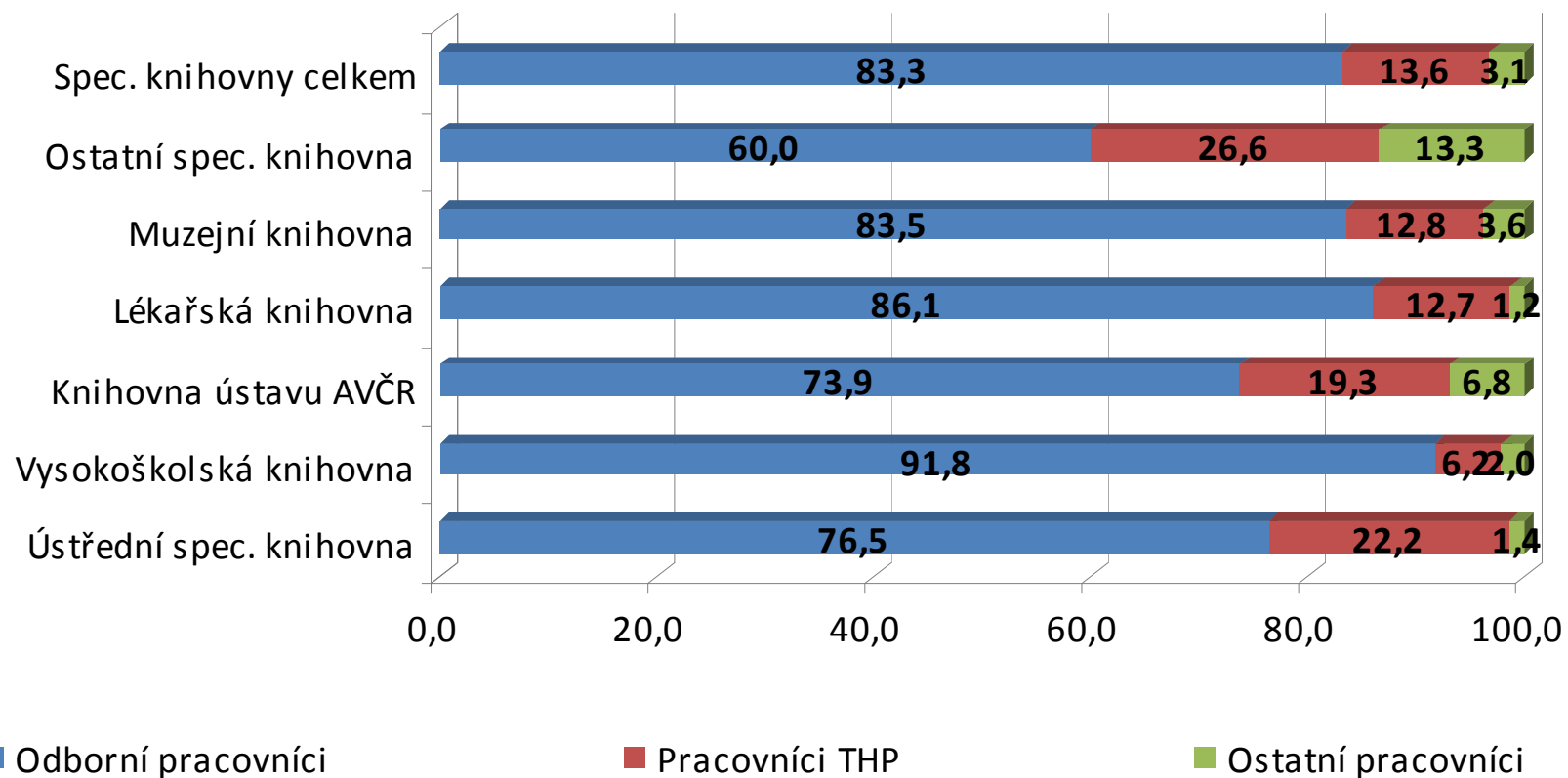
Počty knihovníků – VK

Složení zaměstnanců veřejných knihoven

Počty knihovníků – SK

Složení zaměstnanců specializovaných knihoven

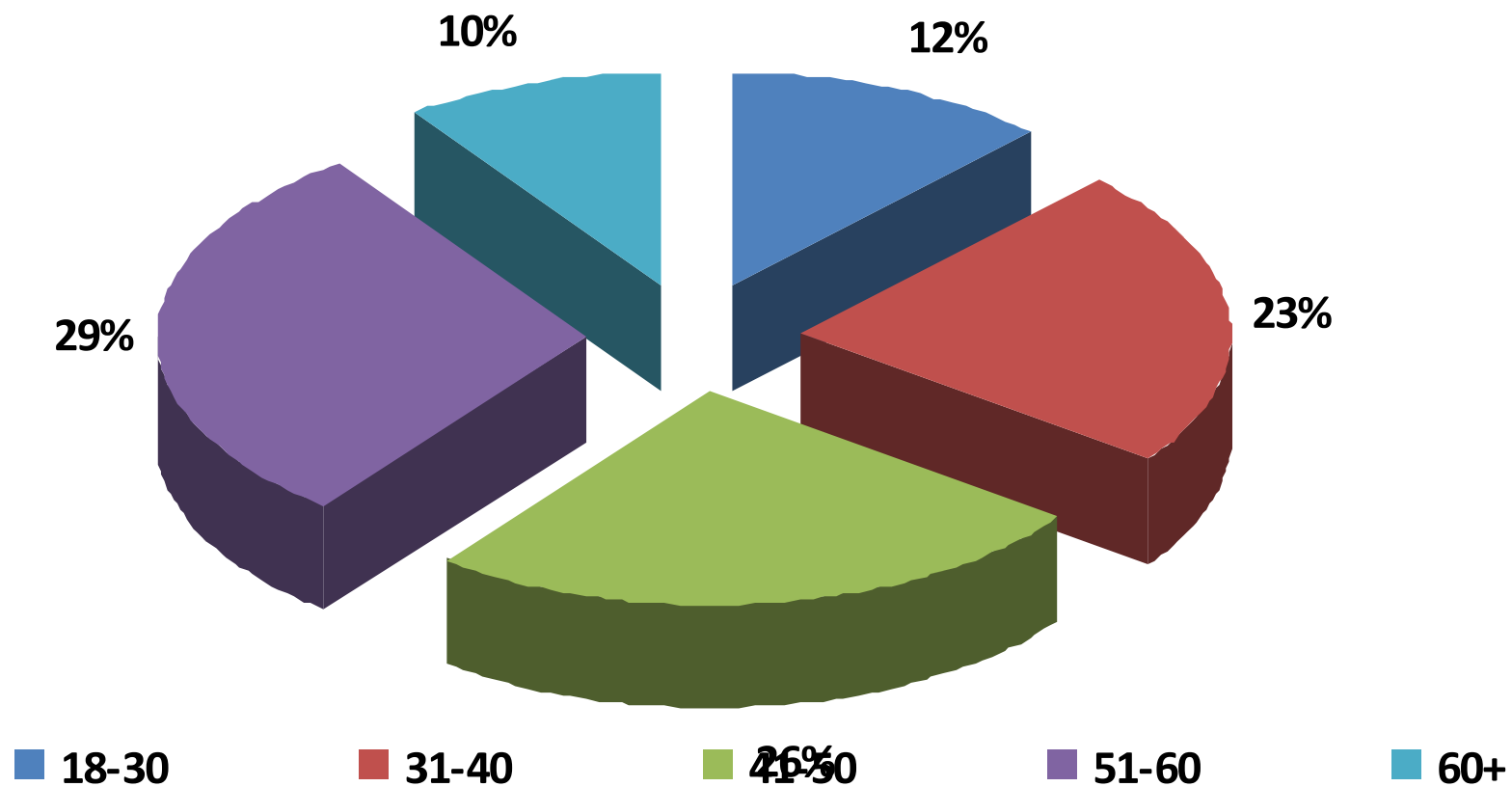
Věk knihovnic/knihovníků

- 👤 **Téměř 40%** odborných pracovníků/knihovníků (39,6%) je ve věku **nad 50 let**, z toho téměř 10% nad 60 let
- 👤 Mladí **do 30 let** tvoří pouze **12,1%**
- 👤 Necelou čtvrtinu (22,8%) tvoří pracovníci mezi 31 – 40 lety a čtvrtina (25,5%) je ve věku 41 – 50 let.
- 👤 **Ve srovnání s předchozími průzkumy je situace horší** – početně vzrostla nejstarší skupina a v průměru došlo k poklesu skupiny nejmladší.
- 👤 Kategorie mezi 30 a 50 lety je nadále obecně nejpočetnější, ale její převaha je v některých skupinách knihoven jen malá

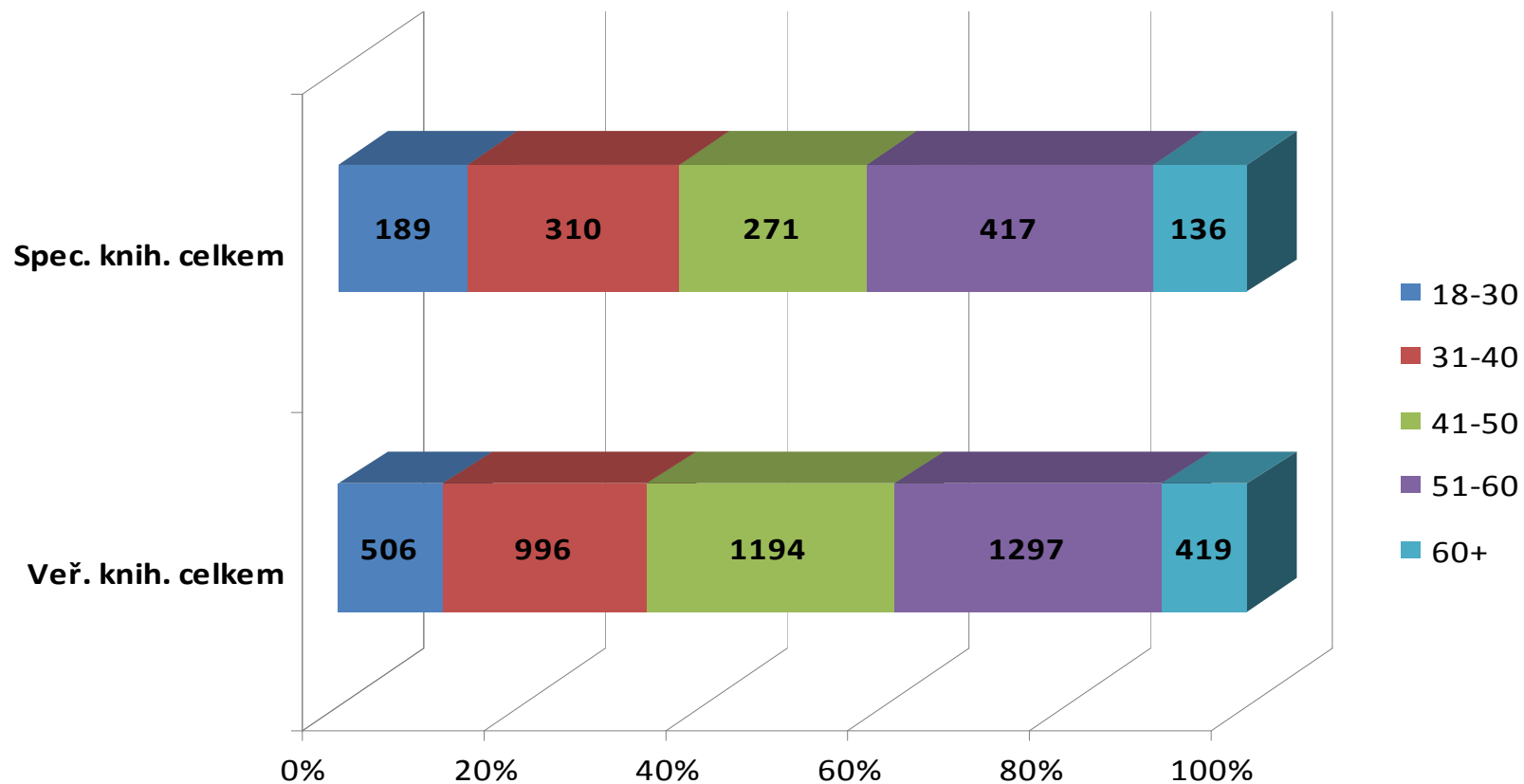
Věk knihovnic/knihovníků

Věkové složení knihovníků

Věk knihovnic/knihovníků

Věkové složení knihovníků

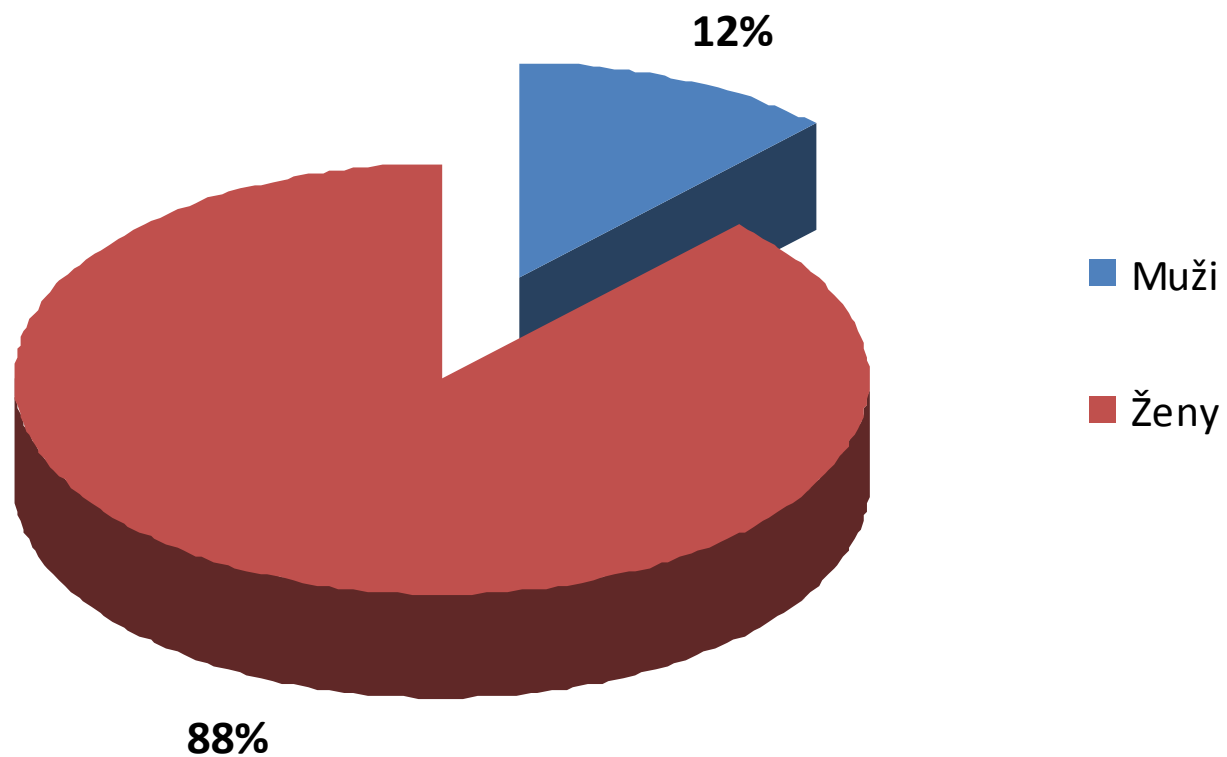

Věk knihovnic/knihovníků

- † **„Nejstarší“ jsou obecní knihovny** (50,9% knihovníků ve věku nad 50 let a pouze 8,8% mladých do 30 let), **knihovny lékařské** (48,7% pracovníků nad 50 let a 10,3% do 30 let) a **ostatní specializované knihovny** (49,1% pracovníků nad 50 let).
- † **„Nejmladší“ jsou městské knihovny v sídlech nad 100 000 obyvatel** (15,1% pracovníků do 30 let a 34,3% pracovníků nad 50 let) a **knihovny vysokoškolské** (16,1% pracovníků do 30 let a 40,5% nad 50 let).

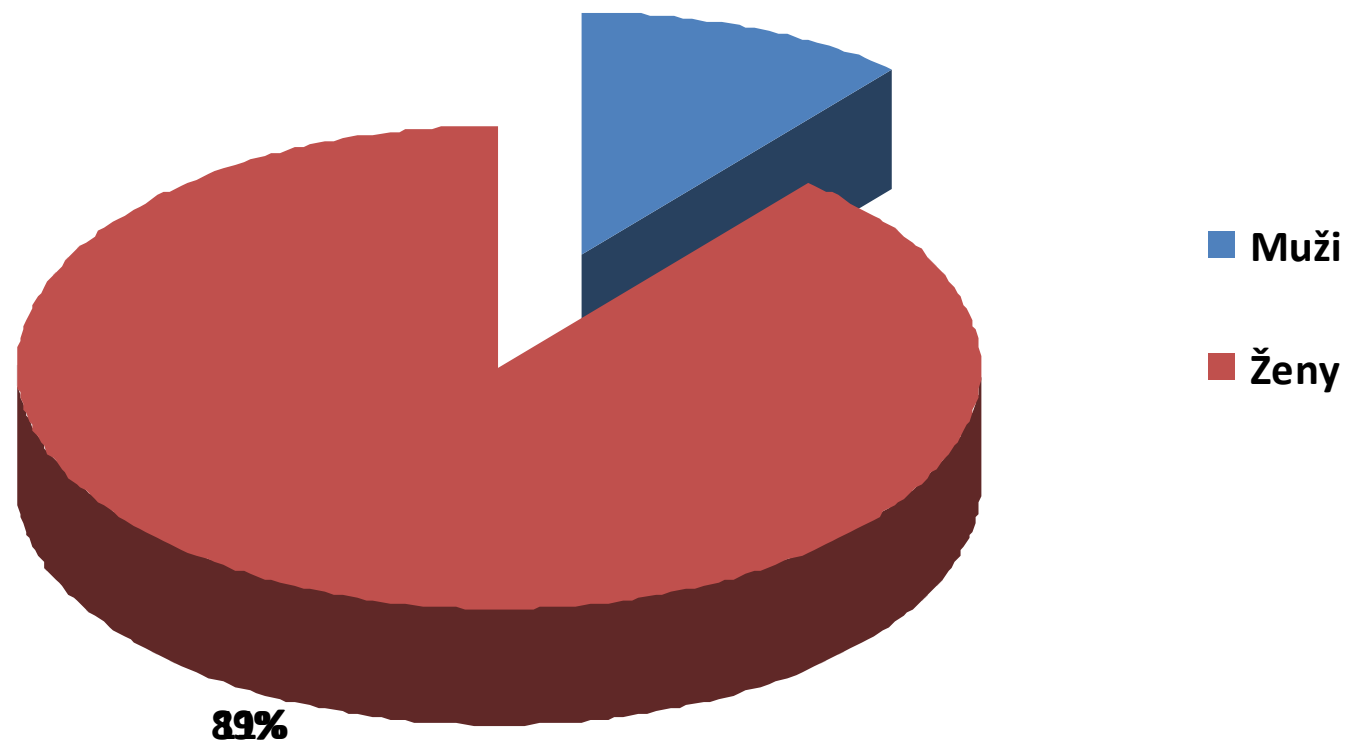
Struktura knihovnictva dle pohlaví

Složení pracovníků knihoven podle pohlaví

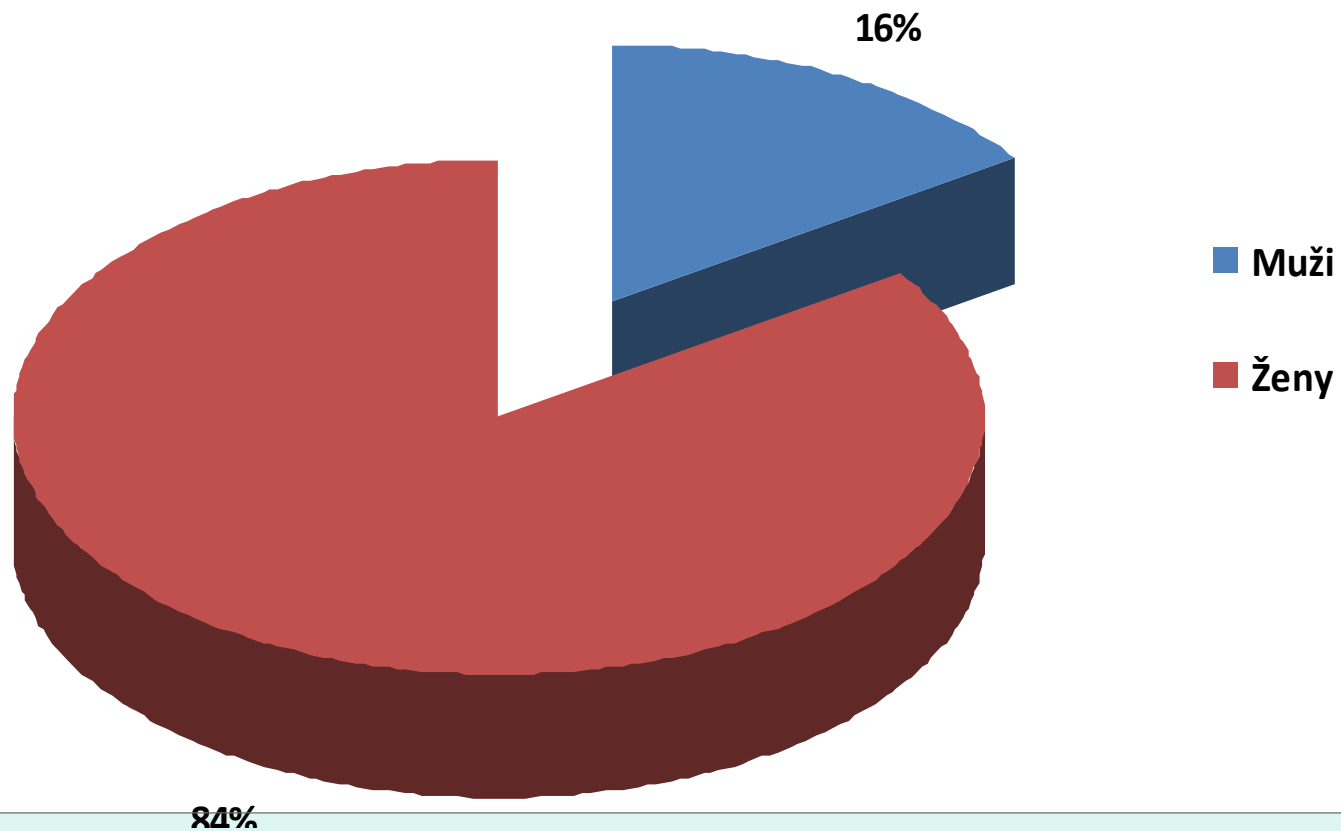
Veřejné knihovny

Složení pracovníků veřejných knihoven podle pohlaví

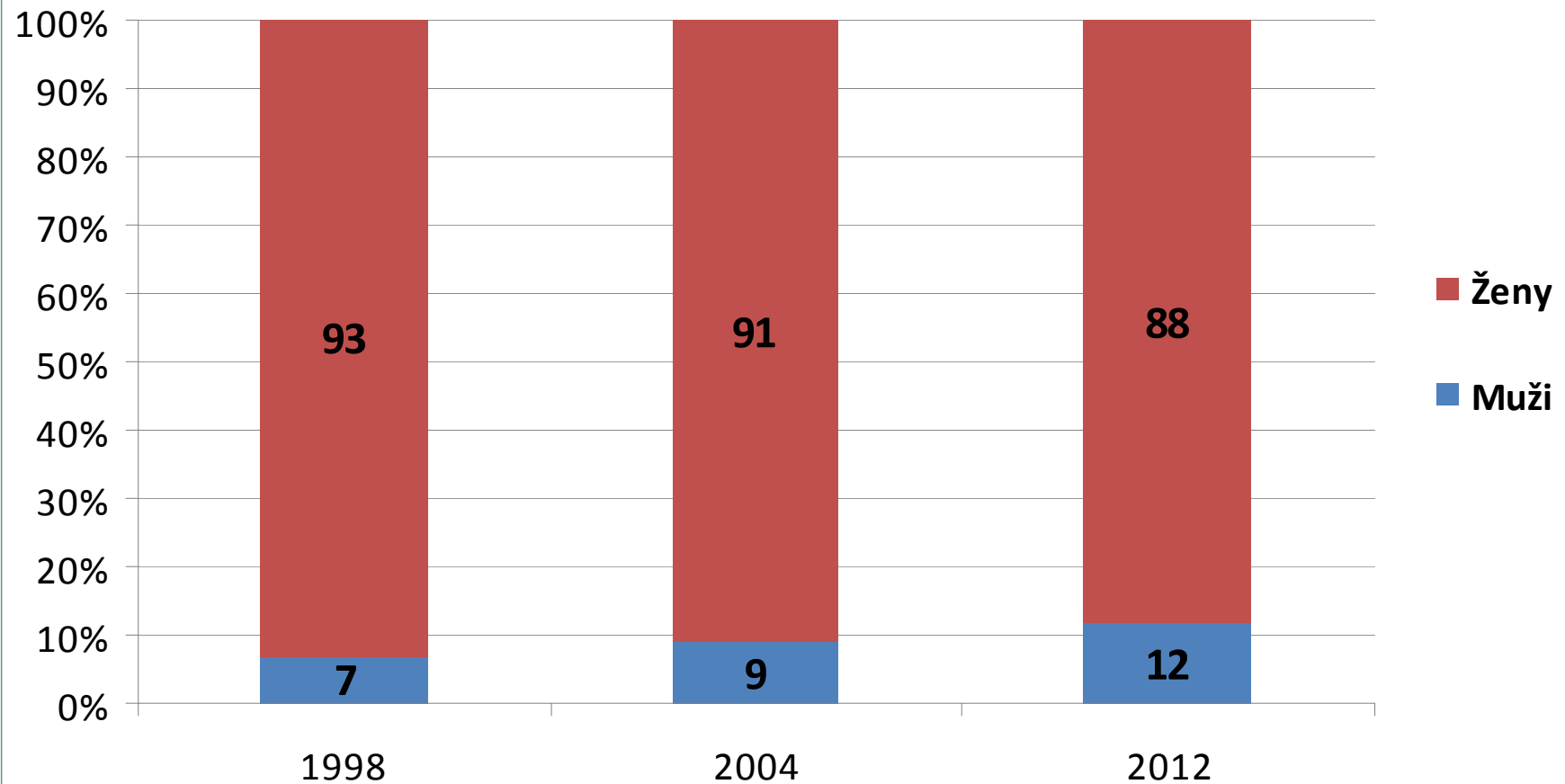
Specializované knihovny

Složení pracovníků specializovaných knihoven podle pohlaví

Vývoj

Vývoj složení knihovníků podle pohlaví

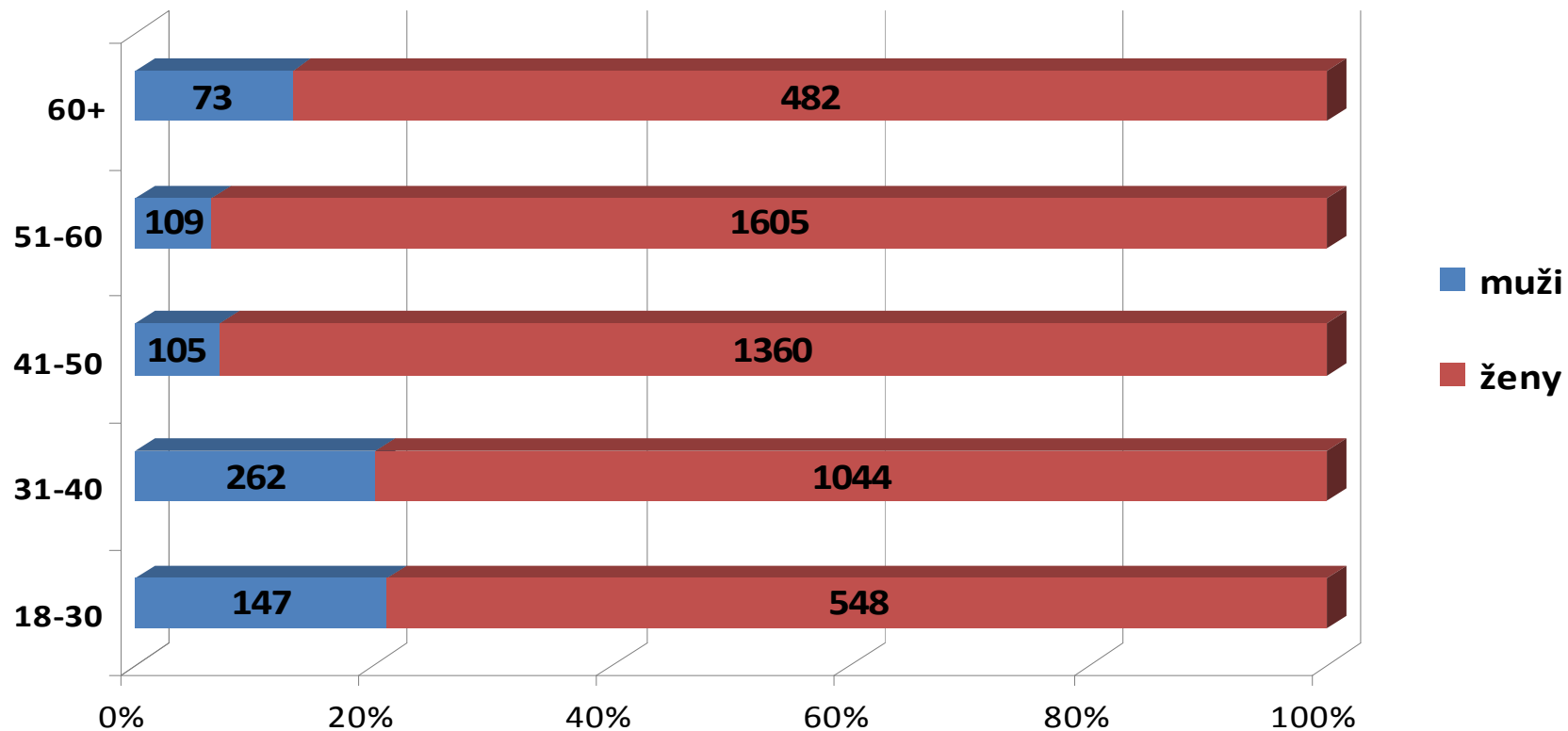
Struktura knihovnictva dle pohlaví

- ‡ **Nejsilnější feminizace: knihovny měst a obcí;** od 92% (města s 20 – 100000 obyvatel) do 96% (města s 5 – 20000 obyvatel)
- ‡ **Pouze v městských knihovnách v sídlech do 5000 obyvatel je feminizace nižší – 87%; v krajských knihovnách pracuje dokonce 17% mužů**
- ‡ **Specializované knihovny:** situace **lepší** (84% žen, 16% mužů); nejvíce knihovníků – mužů: **ústřední specializované knihovny (22%)** a vysokoškolské a ostatní specializované knihovny (15%).
- ‡ **SK – největší feminizace:** knihovny **lékařské** (8% mužů) a **muzejní** (10% mužů). V celku specializovaných knihoven pokles feminizace není patrný.

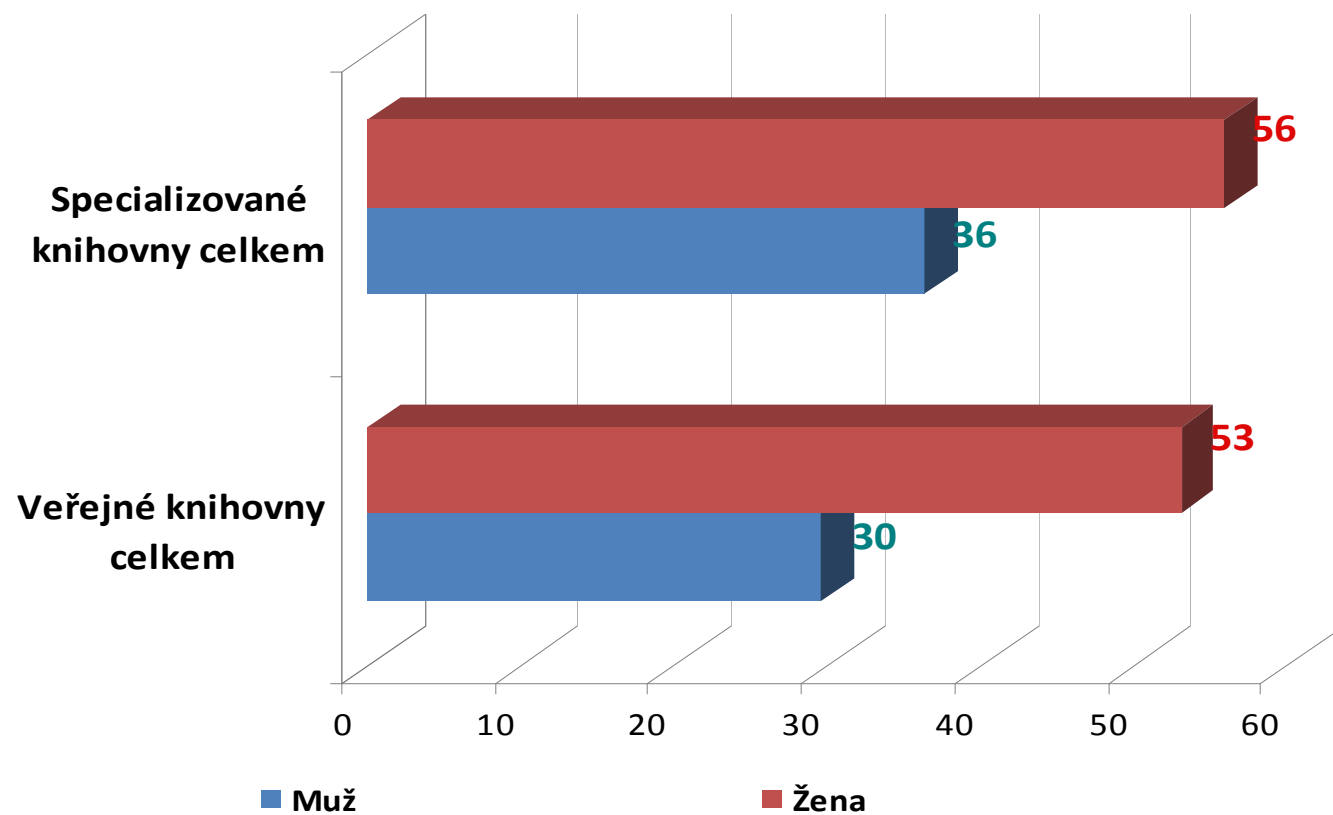
Struktura knihovnictva dle pohlaví a věku

Složení knihovníků podle věku a pohlaví

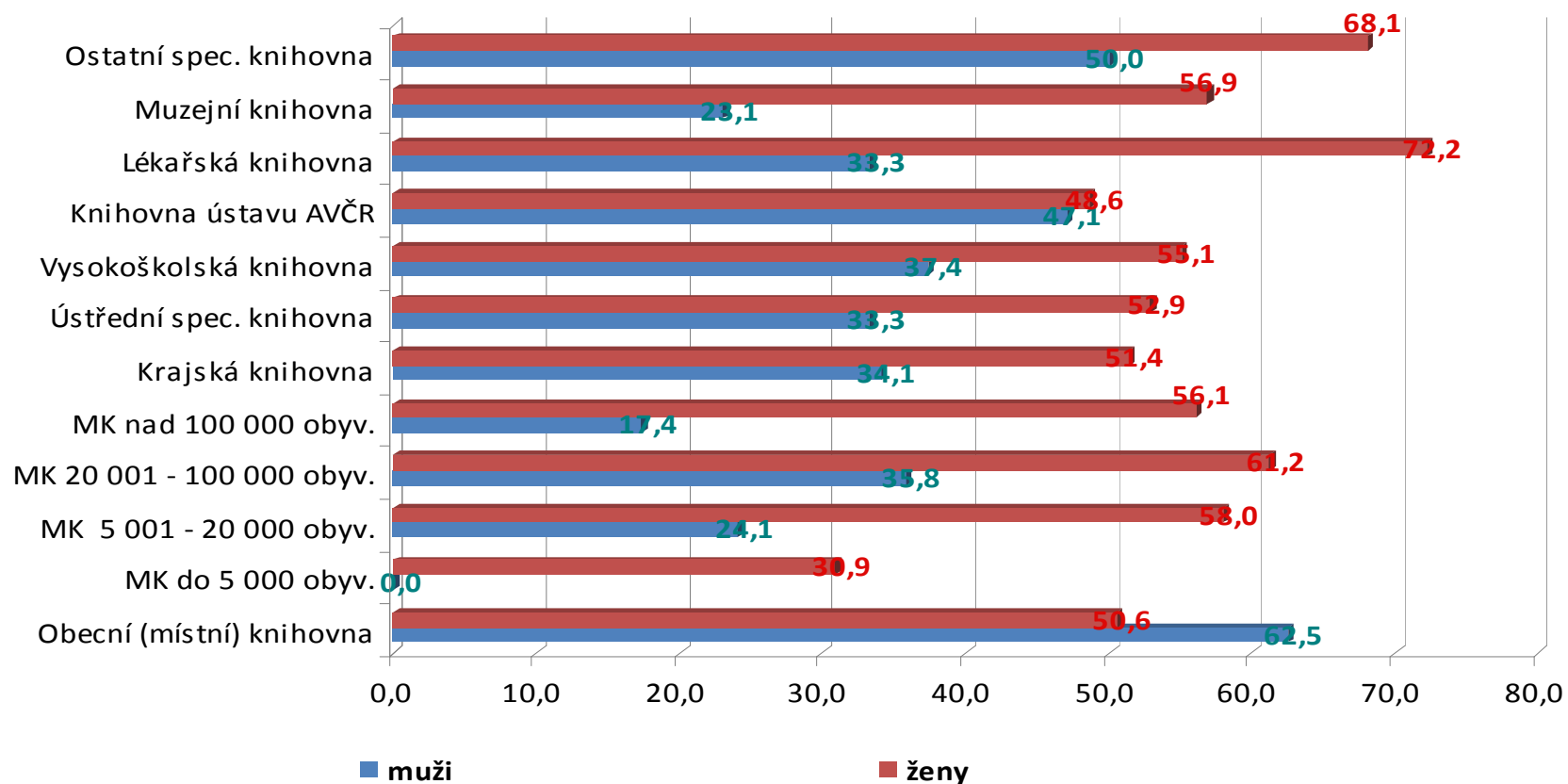
Věrnost instituci

Procento odborných pracovníků zaměstnaných v knihovně nad 10 let

Věrnost instituci

Procento odborných pracovníků zaměstnaných v knihovnách více než 10 let

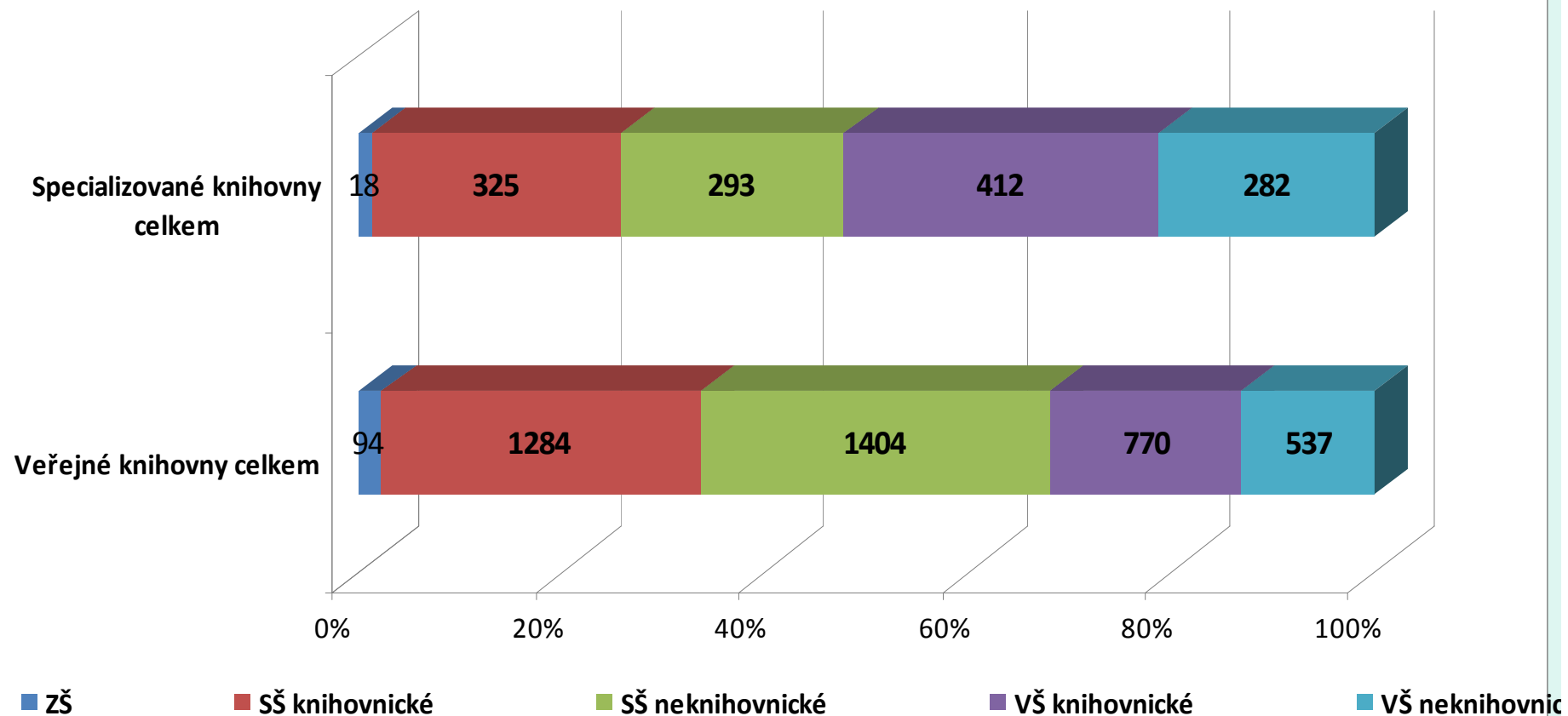

Vzdělání knihovnic/ knihovníků

- 👤 **Nejpočetnější: středoškoláci s knihovnickým vzděláním** (30%), dále středoškoláci z neknihovnických oborů (22%)
- 👤 **Vysokoškoláci v magisterské úrovni:** knihovničtí 14%; neknihovničtí 12%
- 👤 **Bakaláři:** celkem 8% zaměstnanců (5% knihovnických, 3% z neknihovnických oborů;
- 👤 **VOŠ knihovnické:** 3%, neknihovnické 1%
- 👤 **Gymnazisté:** 9%
- 👤 **Nižší vzdělání:** 2% (základní či středoškolské bez maturity)

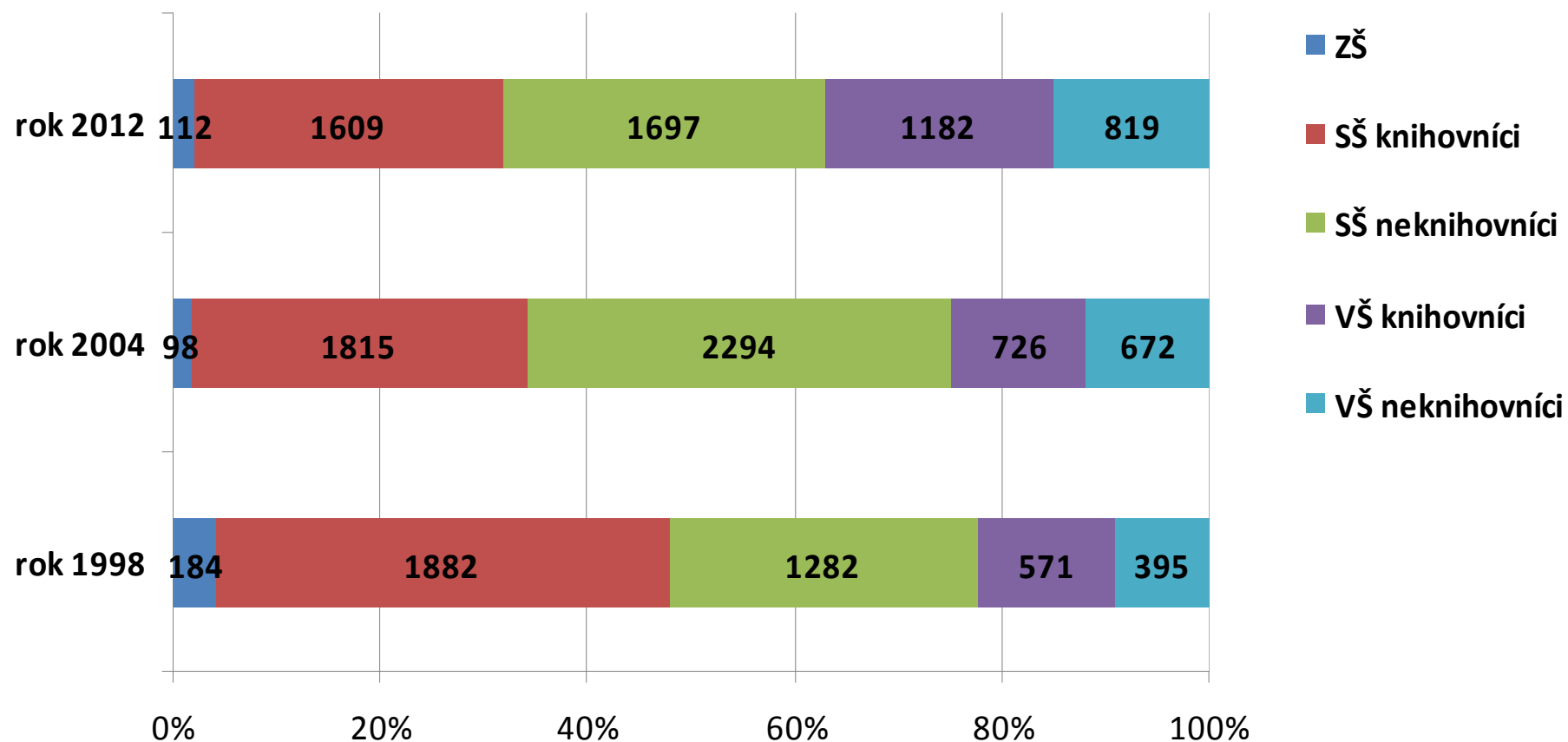
Vzdělání knihovnic/ knihovníků

Skladba knihovníků dle dosaženého vzdělání

Vzdělání – vývoj

Skladba knihovníků dle dosaženého vzdělání - srovnání

Vzdělání knihovnic/ knihovníků

- ‡ **Vyšší vzdělání v knihovnách specializovaných**
- ‡ **Nejvzdělanější: knihovny AV ČR** (s vyšším než středoškolským vzděláním 60% knihovníků), **ústřední specializované knihovny** (56% pracovníků s vyšším vzděláním), **knihovny vysokoškolské a muzejní** (52% pracovníků s vyšším vzděláním).
- ‡ **VK: nejvyšší vzdělání krajské knihovny** (44% pracovníků s vyšším vzděláním).
- ‡ **Nejnižší vzdělání: knihovny měst do 5000 obyvatel** (17% knihovnic/knihovníků vyšší než středoškolské vzdělání) a knihovnách obecních (22% pracovníků s vyšším vzděláním).

Vzdělání knihovnic/ knihovníků

- † **Úroveň vzdělání ve VK znatelně vzrostla**; počet vysokoškoláků v magisterském stupni o téměř 4%; celkově ve VK na odborných knihovnických místech 30% vysokoškoláků, méně výrazný vliv absolventi VOŠ
- † **SK: roste procento VŠ vzdělaných** (v průměru 47%)
- † **Pokleslo procento knihovníků se ZŠ nebo SŠ bez maturity**
- † **Ale pouze v lékařských knihovnách a největších městských knihovnách** (sídla nad 100000 obyvatel) na **pozici odborného knihovníka žádný takový pracovník**
- † *Ve všech ostatních typech knihoven takoví pracovníci jsou, nejčastěji v knihovnách obecních (5%). V těchto knihovnách jde často o jediného zaměstnance → nepříznivý ukazatel.*

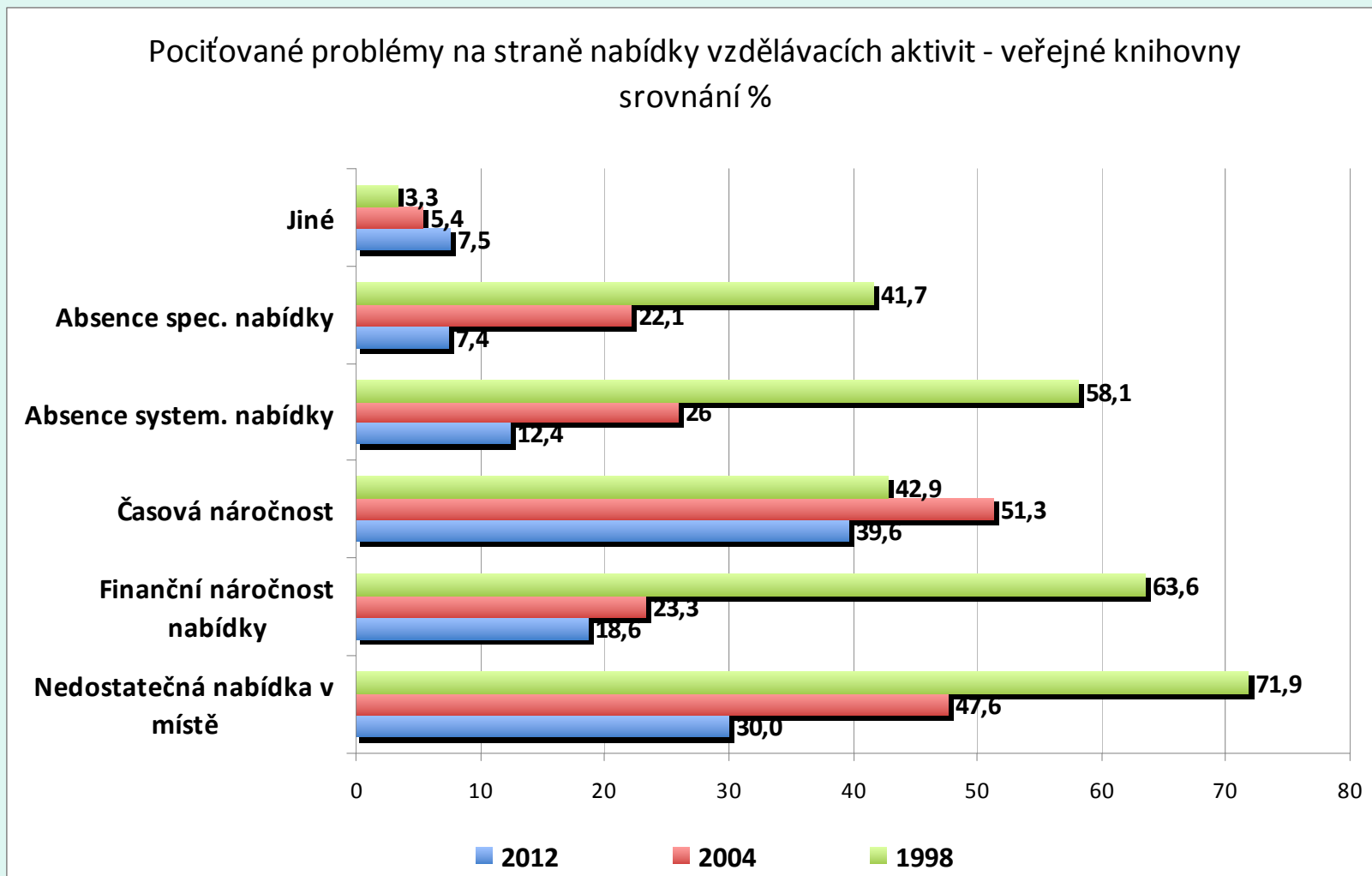
Základní počítačová gramotnost – vývoj

- ‡ **AKS: SK – trvalé zlepšování; VK zhoršení proti roku 2004 (noví knihovníci?)**
- ‡ **Textový editor: SK – téměř 100%, výrazné zlepšení; VK – horší situace než v r. 2004 (???)**
- ‡ **Tabulkový procesor: významné zlepšení v obou skupinách, přesto stále hodně knihovníků neumí; zlepšení rasantnější u VK**
- ‡ **Grafické editory: zlepšení výrazné u obou skupin, ale stále kvantitativně naprosto nedostatečné**

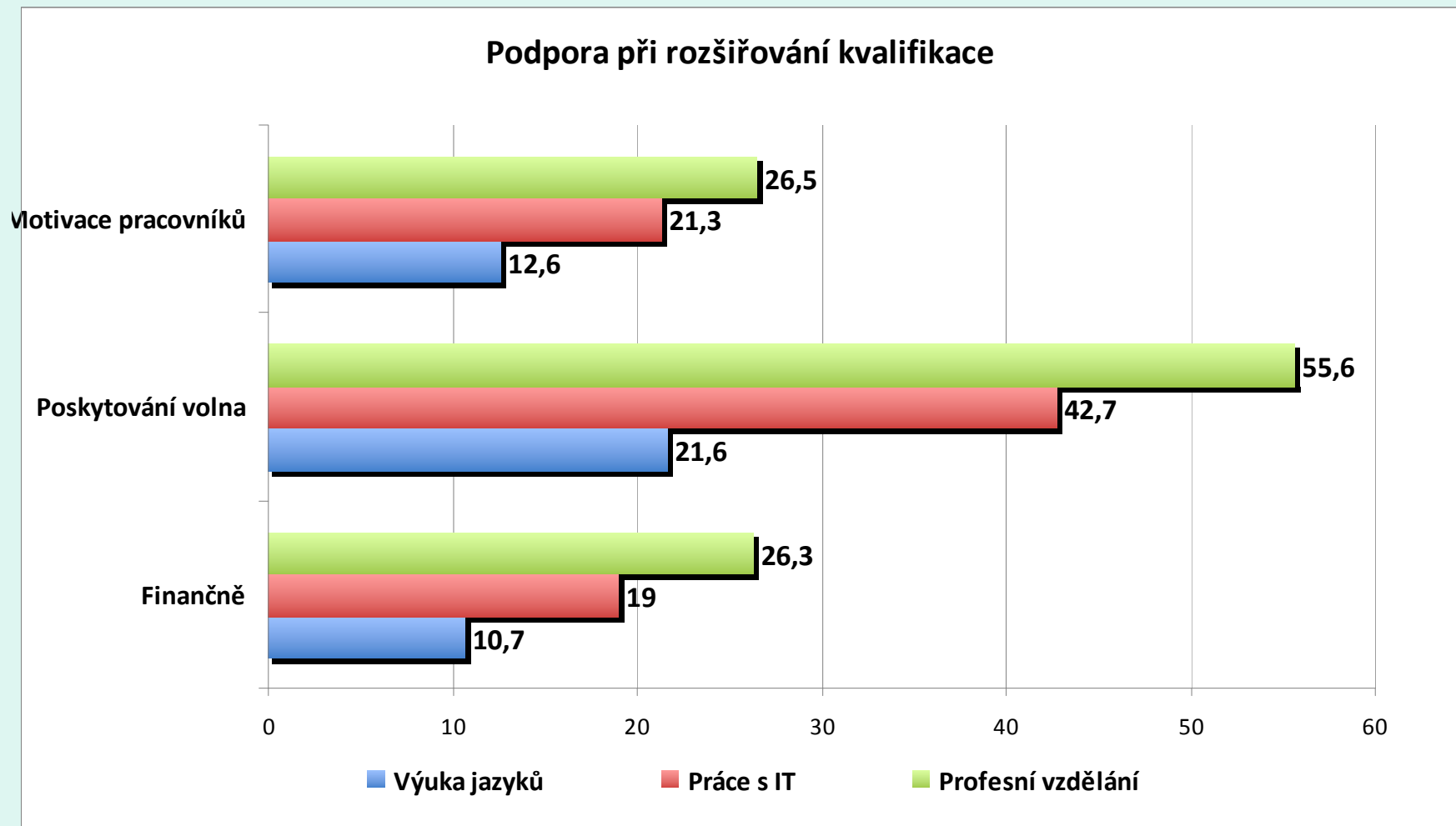
Základní počítačová gramotnost – vývoj

- † **Prezentace:** u obou skupin významné zlepšení, je ještě co dohánět
- † **Tvorba databází:** naprosto nedostatečné ve VK (nedělají žádné své databáze?); výsledek téměř vypadá jako chyba, jak málo; ale vyhráno není ani u SK
- † **Web:** rasantní zlepšení v obou skupinách, zejména u VK
- † **Rešerše:** velmi problematické u VK, málo kompetencí, zlepšení nepatrné; také velká část SK žádné rešerše – situace nutná ke zlepšení

Problémy s nabídkou vzdělávání

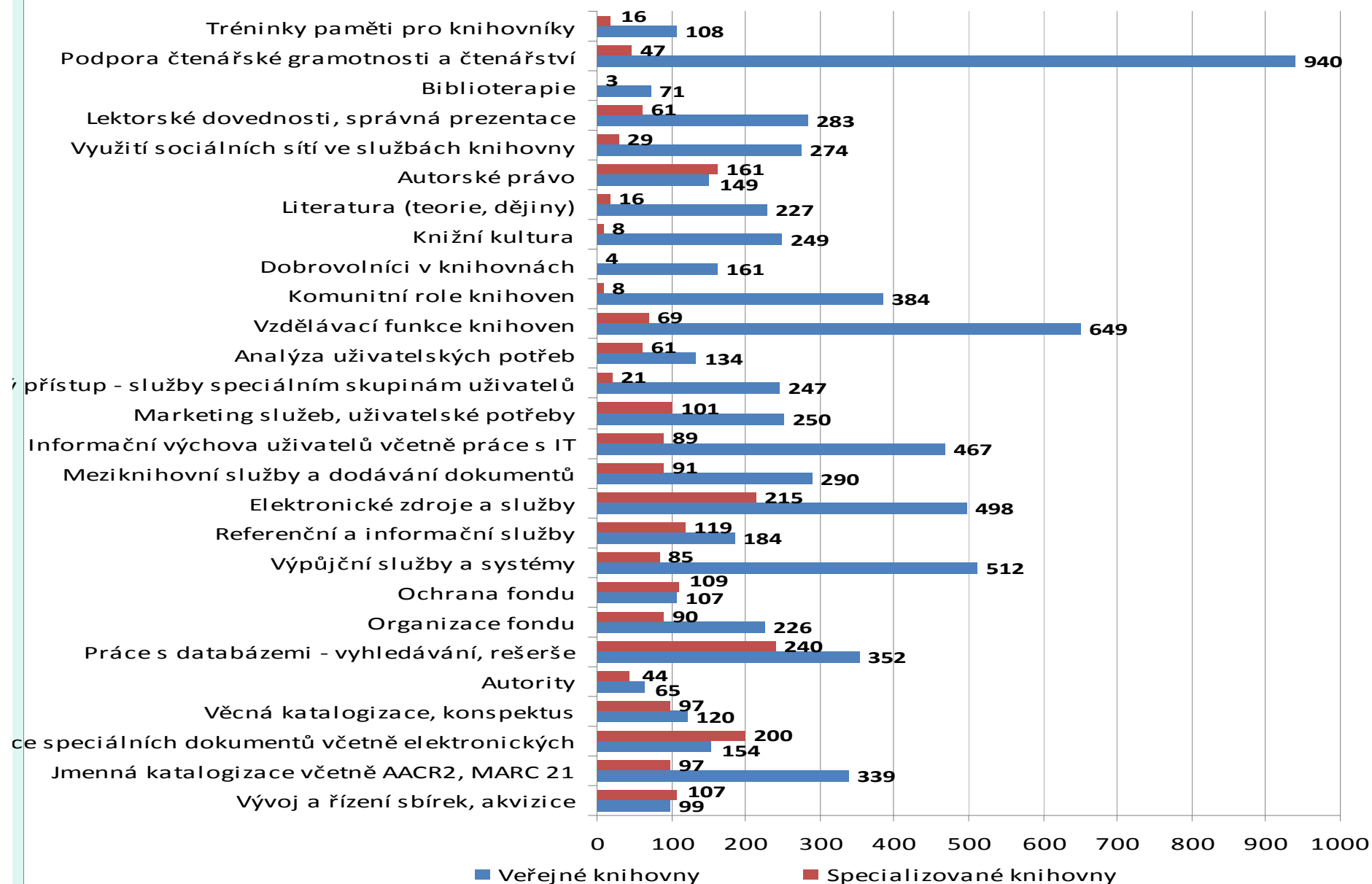
Podpora při rozšiřování kvalifikace

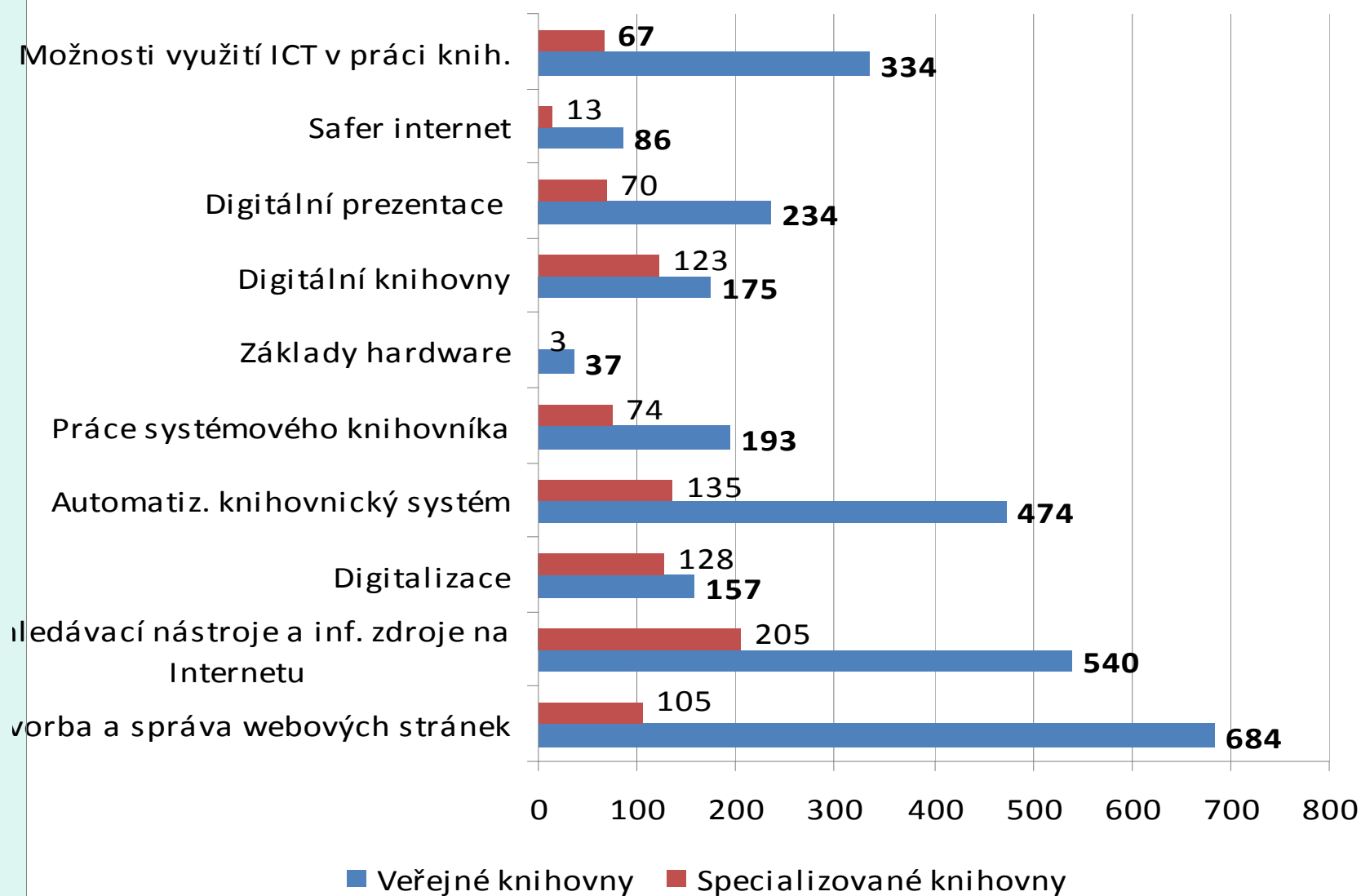
Priority v oblasti managementu (VK, SK)

Právní minimum	1	1
Projektový management, příprava projektů	2 (1)	2 (1)
Ekonom. minimum	3	3
Public relations	4 (5)	5 (5)
Komunikace v organizaci	5 (3)	4 (4)
Hodnocení výkonu, činnosti, benchmarking	6	8
Týmová spolupráce	7 (6)	6 (6)
Firemní kultura	8	10
Personální management	9 (9)	7 (8)
Strategie a řízení procesu změny	10 (8)	9 (7)
Fundraising, ekonomika podniku	11 (7)	11 (9)

Priority dalšího vzdělávání knihovníků v oblasti základních knihovnických činností

Priority dalšího vzdělávání knihovníků v oblasti informačních technologií

Publikování podrobných výsledků do konce r. 2012

Děkuji za pozornost

Kontakt:

Zlata Houšková

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1

mobil: 603-844-932, tel. 221-663-330

e-mail: zlata.houskova@nkp.cz